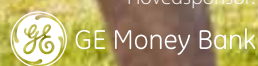

DANSK GOLF UNION

A man in a white t-shirt and dark shorts is captured in the middle of a golf swing on a lush green field. In the background, several black cows are grazing on a grassy hill under a clear sky. The text 'GOLF, NATUR OG FRILUFTSLIV' is overlaid in large white letters across the lower part of the image.

GOLF, NATUR
OG FRILUFTSLIV

Hovedsponsor:

ISBN-NR.
978-87-91886-01-0

Tilrettet udgave 2014 (2. udgave)

Redaktion: Torben Kastrup Petersen (Dansk Golf Union)
og Bente Mortensen (GreenProject)

Arbeitsgruppe: Torben Kastrup Petersen (Dansk Golf Union), Dorthe O. Andersen (Danmarks Idræts-Forbund), Nina Saarnak Larsen (Danmarks Naturfredningsforening), Trine Skov Nielsen (Friluftsrådet), Flemming Lehnert Sørensen (Kommunernes Landsforening), Morten Jepsen (Danske Regioner), Janne Christensen (Skov- og Naturstyrelsen) og Bente Mortensen (GreenProject)

Ansaret for den endelige teksttilrettelæggelse er Dansk Golf Unions.

INDHOLD

FORORD	5
SAMMENFATNING	7
LOKALPLANLÆGNING OG GOLFBANER	8
LOKALPLANENS INDHOLD	10
BORGERINDDRAGELSE	15
GOLF OG NATUR	16
LANDSKABELIG TILPASNING	16
NATURVENLIG PLEJE, PLANTNING M.M.	18
KULTURHISTORIE	22
SKOVREJSNING	23
GOLF OG FRILUFTSLIV	24
FRILUFTSLIV OG ADGANGSFORHOLD	24
MOTION OG SUNDHED	25
GOLFBANERS ANLÆGGELSE OG DRIFT	26
GOLFBANERS INDRETNING	31
GOLFSPORTENS UDVIKLING	34
KILDER	35

FORORD

En golfbane består af teesteder, fairways, hasarder, greens, semirough og rough. Hvor arealet til brug for golfspillet slutter, og hvor det øvrige interesseområde starter, er imidlertid vanskeligt at definere præcist. Af sproglige hensyn vil begrebet golfbane i denne vejledning blive brugt, uanset om der tænkes på selve spillearealet, det tilstødende interesseområde eller begge dele.

Golfbaner rummer gode muligheder for at øge naturindholdet og forbedre friluftslivet for såvel golfspillere som andre brugere af naturen, og derfor er det relevant at tage højde for natur- og friluftslivet i forbindelse med planlægningen af en golfbane. Det betragtes som helt naturligt, at ikke-golfspillere har let adgang til det offentlige stisystem og de rekreative områder ved golfbanen.

Det er Dansk Golf Unions holdning, at udgifter til anlæg og drift af stier og andet, der ikke er en forudsætning for udøvelse af golfspillet, som udgangspunkt ikke bør afholdes af golfklubben. Dog anerkender vi naturligvis, at det til enhver tid er den enkelte kommune, der afgør hvilke faciliteter, der kan være i et givet område, og hvorledes disse skal finansieres.

Formålet med denne vejledning er at give ideer til, hvordan natur- og friluftsserter bedst varetages, når der skal planlægges, etableres og plejes golfbaner. Vejledningen henvender sig derfor til:

- Myndigheder, der ønsker information om, hvordan man kan kombinere natur- og friluftsliv med golfbaner.
- Initiativtagere, der står for at etablere en golfbane.
- Eksisterende golfklubber/baneejere, der vil gøre noget mere for natur- og friluftsliv.

Vejledningen er tænkt som inspirationskilde og idekatalog for alle med interesse for golfbaner, natur- og friluftsliv. Vejledningen er udarbejdet i forlængelse af Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner" og skal ses som et supplement

hertil. "Lokalisering af golfbaner" omhandler primært den overordnede kommunalplanlægning, mens denne vejledning fokuserer på arbejdet med lokalplanlægningen frem til den endelige etablering og drift af banen.

Arbejdet med vejledningen er gennemført af Dansk Golf Union. Retningslinierne for vejledningen har været drøftet i en arbejdsgruppe bestående af Danske Regioner, Danmarks Idræts-Forbund, Dansk Golf Union, Danmarks Naturfredningsforening, Friluftsrådet, Kommunernes Landsforening og Skov- og Naturstyrelsen.

God fornøjelse med læsningen.

LÆSEVEJLEDNING

Vejledningen er opbygget således, at hvert hovedafsnit begynder med en række anbefalinger, som efterfølgende uddybes i teksten. Afsnit 7 "Golfbaners anlæggelse og drift" er desuden en kort orienterende beskrivelse af, hvordan en golfbane anlægges. Her findes desuden en række faktuelle omlsninger om en golfbanes indretning og information om golfsportens udvikling.

De valgte eksempler fra de eksisterende golfklubber skal læses som inspirationsmateriale inden for det omtalte tema.

SAMMENFATNING

Der er mange interesser knyttet til udnyttelse af det danske landskab, der er en begrænset ressource. Det er nødvendigt at prioritere og planlægge, så flest interesser tilgodeses. I forbindelse med etablering af golfbaner er der god mulighed for samtidig at sikre områdets anvendelse til fritidsformål samt at sikre og forbedre de landskabs- og naturmæssige værdier i et område.

Der findes således allerede mange gode eksempler på, at dette kan lade sig gøre, og at dette er en succes. Planlægning og etablering af en golfbane vil inddrage en række aktører og interessenter i processen.

Nogle af de vigtigste er: Kommune, Region, Naturstyrelsen, Kulturarvstyrelsen, det lokale museum, lokalbefolkning, naboer, lokal DN-komité, Friluftsrådet, Dansk Golf Union, Danmarks Idræts-Forbund, golfbanearkitekt, konsulent, entreprenør, leverandør osv.

Golfbaner kan være med til at øge både naturindholdet og mulighederne for friluftsliv, når de planlægges og drives rigtigt.

Nedenstående anbefalinger er et kort resume af anbefalingerne i de enkelte afsnit. Ved at følge anbefalingerne vil golfspillet tilgodeses samtidig med, at der tages hensyn til naturen og friluftslivet på såvel nye som eksisterende golfbaner.

ETABLERING AF GOLFBANER

- Myndighederne skal i planlægningen tage udgangspunkt i Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".
- Dialog og samarbejde i processen er vigtig. Inddrag myndigheder, interesseorganisationer og lokalsamfund tidligt i processen.
- Brug de naturlige forudsætninger. Plant kun egns-karakteristiske arter og undgå så vidt muligt terrænregulering og dræning. Banen skal indgå som en

naturlig del af landskabet.

- Giv plads til plante- og dyreliv. En golfbane med forskelligartede sammenhængende naturarealer vil tiltrække et større dyre- og planteliv.
- Udpeg større sammenhængende naturområder, der friholdes for spil og færdsel.
- Registrer plante- og dyrelivet. Uden den nødvendige viden kan gode plejeplaner ikke laves.
- Udarbejd natur- og miljøvenlige plejeplaner for golfbanen. Her kan husdyr eksempelvis anvendes til naturpleje.
- Indarbejd flersidig arealanvendelse og offentlig adgang til golfbanens rekreative arealer tidligt i planprocessen.

DRIFT AF GOLFBANER

- Angreb af sygdomme, skadedyr og ukrudt kan formindskes ved at træffe de rette valg allerede i etableringsfasen.
- Begræns forbruget af vand, gødning og pesticider. Et overforbrug skader naturen.
- Formuler en natur- og miljøpolitik. Det er klubbens signal til samfundet, medarbejdere og medlemmer om, hvordan man betragter natur- og miljøforhold.
- Informer om klubbens natur- og miljøvenlige tiltag. Uden information, ingen forståelse.

LOKALPLANLÆGNING OG GOLFBANER

En forudsætning for en vellykket lokalplanlægning er en god kommuneplanlægning. I Miljøministeriets "Lokalisering af Golfbaner" gives der en række anbefalinger og retningslinier for planlægningen.

- Udlæg til meget arealkrævende anvendelser i det åbne land, som golfbaner, skal ske efter en nøje vurdering af behov og placering.
- Nye golfbaner skal placeres efter en helhedsvurdering, som afvejer de forskellige interesser, herunder landbrugsinteresser og rekreative anvendelser, skovrejsning og vandindvinding.
- Beskyttelsesområder, herunder naturbeskyttelsesinteresser, lavbundsarealer og kulturhistoriske og landskabelige bevaringsværdier skal sikres gennem kommuneplanlægningen, når nye arealer udlægges til golfbaner.
- Golfbaner skal placeres og udformes, så tilstanden i særligt beskyttede naturtyper (§3 -områder) ikke ændres.
- Hvis anlæg af en golfbane kan kombineres med genopretning af landskab og natur, f.eks. på tidligere lossepladser, råstofgrave eller lignende, bør dette indgå med særlig vægt i interesseafvejningen i kommuneplanen.
- Golfbaner kan som udgangspunkt ikke placeres inden for strandbeskyttelseslinien eller i fredede områder.
- Der kan placeres golfbaner i kystnærhedszonen, hvis de ikke forringer oplevelsen af kystlandskabet, og de bør som hovedregel samtidig placeres bynært.
- Inden for kystnærhedszonen kan der ikke etableres nye overnatningsfaciliteter i forbindelse med golfbaner.
- Der skal vises stor tilbageholdenhed med at placere golfbaner inden for eksisterende bynære rekreative områder og eksisterende kystkiler i hovedstadsområdet.
- Det er en målsætning, at kommunerne igennem planlægningen sikrer, at golfbaner udlægges og indrettes, så der bliver offentlig adgang og mulighed for flersidig arealanvendelse.

Kommunerne skal i planstrategien og i selve kommuneplanprocessen vurdere behovet for nye golfbaner og foretage den overordnede afvejning mellem arealinteresserne til golfbaner og til andre formål.

Målsætningen for fritidsområdet generelt, udpegningen af interesseområder og den specifikke målsætning for nye golfbaner bør afklares før det konkrete udlæg af bestemte lokaliteter.

Retningslinier for placeringen af golfbaner og rammer for lokalplanlægningen skal således fastlægges i kommuneplanen forud for en konkret udpegning af arealer til nye golfbaner. Når dette arbejde er tilvejebragt, kan der udarbejdes en lokalplan.

LOKALPLAN

Initiativet til at anlægge nye golfbaner sker ofte lokalt, hvor interesserede borgere eller investorer ønsker at bygge en golfbane. Der er imidlertid også flere eksempler på kommuner, der ønsker at etablere golfbaner.

Golfbaner kan med fordel integreres med byudvikling og være med til at sikre grønne bynære områder. Med den rigtige planlægning kan golfbanen være med til at øge de rekreative muligheder både for golfspillere og den øvrige lokalbefolkning.

Golfbaner kan også være med til at lette overgangen fra by til land og indgå i byens grønne områder. Der kan eksempelvis overvejes muligheden for at kombinere bynær skovrejsning med anlæg af golfbaner samt at anvende overskydende arealer, som tidligere råstofgrave og lossepladser.

BYNÆR GOLFBANE

Hedensted kommune ønskede at få en så bynær og naturtilpasset golfbane som muligt, der kunne tiltrække gode skatteborgere og tilføre endnu et fritidstilbud til kommunens børn og unge. Golfbanen ligger som en afgrænsning mellem boligområder og naturområder, og der er etableret offentlige stier på tværs af banen for at skabe forbindelse mellem boligområderne i Torup Bakker og Lille Dalby Bakker.

INTEGRATION AF SKOV, BY OG GOLF

Jellings historiske og smukke landskabelige placering tilbyder mange spændende oplevelser til den historiske interesserede og den natur- og traveglade.

Jelling Golfbane er beliggende i og omkring skoven og danner en åben og grøn overgang mellem skoven og Jelling By, hvorfra der er flere stier og vejforbindelser ned til skoven, Fårup Sø og Grejs Å.

LOKALPLANENS INDHOLD

Lokalplanen er en detaljeret plan, der fastlægger, hvordan et område skal anvendes. Det er i lokalplanen det blandt andet dokumenteres, at golfbaneprojektet er foreneligt med beskyttelsesinteresserne, og at natur og miljø sikres gennem anlæggelse af golfbanen. Det er også i lokalplanen, at der skal sikres offentlig adgang, og hvor et flersidig arealanvendelse skal udtænkes.

Mange golfbaner anlægges på tidligere landbrugsjord, og arealerne kan indeholde naturelementer, som er beskyttet eller har kulturhistoriske spor, som f.eks. fortidsminder, jorddiger og levende hegn.

Der skal udarbejdes en lokalplan, uanset om området er i byzone eller landzone. Inden der udarbejdes en lokalplan er der en række forhold, der skal overvejes og vurderes.

- Særlige beskyttelses- og interesseområder
- Fredninger
- Fredskov
- Miljøkonsekvensvurdering
- Internationale naturbeskyttelsesområder/
Natura 2000-områder
- Særligt beskyttede naturtyper
- Strandbeskyttelseszone
- Bygge- og beskyttelseslinier efter naturbeskyttelsesloven
- Kystnærhedszone
- Sten- og jorddiger
- Fortidsminder
- Kulturhistoriske spor
- Spildevand
- Vanding
- Bygninger og belysning
- Vejadgang
- Offentlig adgang og flersidig arealanvendelse
- Sikkerhed
- Landbrugspligt
- Reklame- og oplysningsskilte
- Trafik

SÆRLIGE BESKYTTelses- OG INTERESSEOMRÅDER

Kommuneplanens beskyttelses-områder, herunder naturbeskyttelsesinteresser, geologiske interesseområder, lavbundsarealer og kulturhistoriske og landskabelige bevaringsværdier, skal sikres gennem planlægningen, når

nye arealer udlægges til golfbane.

Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

FREDNINGER

Golfbaner kan umiddelbart kun placeres i fredede områder i de relativt få tilfælde, hvor den pågældende fredning indeholder tilladelse hertil. Dispensation til anlæg af en golfbane i et fredet område kan kun meddeles, såfremt det er i overensstemmelse med fredningens formål. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

FREDSKOV

Golfbaner eller dele heraf kan i henhold til skovloven som hovedregel ikke placeres i fredskov. Den administrative praksis er dog lempet således, at der under visse omstændigheder er mulighed for at give tilladelse til anlæg af golfbaner i fredskov. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

MILJØKONSEKVENSVURDERING

Kommunen skal gennemføre en indledende screening af projektet for at vurdere, om der skal iværksættes en miljøvurdering efter lov om miljøvurdering af planer og programmer. En screening af projektet vil kunne indeholde vurderinger af golfbanens påvirkning på eksempelvis den biologiske mangfoldighed, landskabet, grundvandet og trafik. Vurderingerne vil herefter med fordel kunne anvendes i den efterfølgende etablering og pleje af banen.

INTERNATIONALE NATURBESKYTTelsesOMRÅDER/ NATURA 2000-OMRÅDER

Golfbaner kan kun placeres i eller i tilknytning til de internationale naturbeskyttelsesområder, dvs. habitatområder, fuglebeskyttelsesområder og Ramsar-områder, hvis det kan dokumenteres, at anlægget ikke vil medføre forringelse af området eller medføre forstyrrelser, der har konsekvenser for de arter og naturtyper, området er udpeget for at beskytte.

TIDSLINIE

Anlæg af en golfbane kræver en lang række tilladelser, godkendelser og evt. dispensationer fra de relevante myndigheder. Processen varierer fra projekt til projekt, men fra ide til projektet er gennemført går ofte mindst 3-4 år.

SÆRLIGT BESKYTTEDE NATURTYPER (§3-BESKYTTEDE OMRÅDER)
§ 3-områder kan indgå som elementer i et golfbaneanlæg. Golfbaner må som altovervejende hovedregel ikke medføre ændringer i størrelsen eller tilstanden af de beskyttede §3-områder efter naturbeskyttelsesloven.

Det betyder, at der ikke må foretages ændringer i tilstanden af naturlige søer, hvis areal er over 100 m², eller af vandløb eller dele af vandløb, der er beskyttede. Det omfatter også ændringer i tilstanden af heder, moser og lignende, strandenge, strandsumpe ferske enge og overdrev, hvis de enkeltvis eller til sammen (inkl. vandløb og søer) er større end 2.500 m².

Ønsker man at ændre på tilstanden, f.eks. ændre områdets karakter eller at oprense en sø for golfbolde, så skal der søges dispensation. En egentlig fysisk oprensning af vegetationen kræver altid dispensation!

Ændringens væsentlighed er afgørende for, om der kan dispenseres. Også foranstaltninger uden for det beskyttede område, som kan ændre §3-området, kræver dispensation. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

STRANDBESKYTTELSESZONEN

Golfbaner eller dele heraf kan ikke placeres søværts for den 300 m. brede strandbeskyttelseslinie, da der ikke må ske ændringer af tilstanden af de berørte arealer. Miljøministeriet, kan dispensere på nærmere vilkår. Ministeriet forventer kun, at det vil ske ganske undtagelsesvist, hvor helt særlige forhold gør sig gældende, og hvor dispensation ikke vil have konsekvenser for den fremtidige administration af beskyttelseszonen. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

BYGGE- OG BESKYTTELSESLINIER EFTER NATURBESKYTTELSESLOVEN

Selve baneanlægget og mindre terræændringer kan udføres inden for byggelinierne uden dispensation fra skov- og kirkebyggelinien. Inden for kirkebyggelinien kan opføres bebyggelse i en højde af indtil 8,5 m.

Golfbaner kan som hovedregel ikke placeres inden for naturbeskyttelseslovens beskyttelseslinier omkring søer, åer og fortidsminder. Der kan dog tillades udført rough-arealer og mindre terræændringer. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

LEDREBORG GOLFBANE

Ledreborg Gods er omfattet af såvel en landskabsfredning som fredning af dele af bygningerne. Der skal derfor iagttages den største respekt for de unikke forhold, der hersker på stedet. I forbindelse med den frivillige fredning fra 1973 gives mulighed for etablering af et golfbaneanlæg på arealerne.

KYSTNÆRHEDSZONEN

Golfbaner kan placeres inden for den 3 km brede kystnærhedszone, hvis baneanlægget ikke forringer oplevelsen af kystlandskabet, og hvis andre placeringsmuligheder er undersøgt og vurderet ikke at være egnede. Der skal være en særlig planlægningsmæssig eller funktionel begrundelse, hvor også friluftspolitiske og turistpolitiske overvejelser skal indgå. I byranden omkring kystbyer kan der være muligheder for at placere golfbaner, f.eks. bag den bymæssige bebyggelse og under forudsætning af en særlig hensyntagen til landskabet.

Inden for kystnærhedszonen kan der ikke planlægges nye feriecentre i forbindelse med golfbaner. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

STEN- OG JORDDIGER

Anlæg af golfbaner må som hovedregel ikke medføre ændringer i tilstanden af sten- og jorddiger efter museumsloven. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

FORTIDSMINDER

Anlæg af golfbaner må ikke medføre ændringer i tilstanden af fortidsminder efter museumsloven. På fortidsmin-

der og inden for 2 m fra dem må der ikke foretages jordbehandling, gødes eller plantes. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

KULTURHISTORISKE SPOR

For at undgå overraskelser – både kulturhistoriske og økonomiske - kan bygherre anmode det lokale museum om en udtalelse, hvorvidt det planlagte byggeri eller jordarbejde indebærer en risiko for ødelæggelse af synlige og skjulte fortidsminder. Bygherre kan endvidere bede museet om en arkæologisk forundersøgelse af området for at få kortlagt mulige skjulte fortidsminder. Museet afholder udgifterne til arkivalisk kontrol, men ved større prøveundersøgelser, dvs. arealer over 5.000 m², afholder bygherre udgifterne.

En arkæologisk forundersøgelse har til formål at klarlægge arten, omfanget og kvaliteten af eventuelle fortidsminder. Hvis forundersøgelsen viser, at der er væsentlige fortidsminder på arealet, har bygherre mulighed for at tilrettelægge sit anlægsarbejde, så udgifterne til udgravninger undgås eller formindskes. I særlige tilfælde kan Kulturarvsstyrelsen yde tilskud til privates udgifter til større forundersøgelser og arkæologiske udgravninger. Findes der under et anlægsarbejde spor af fortidsminder, skal anlægsarbejdet stoppes og det lokale museum un-

derrettes. Meromkostninger i forbindelse med anlægsfor-sinkelser dækkes ikke jf. museumslovens bestemmelser.

SPILEVAND

Afløb fra belagte arealer, herunder parkeringspladser og tagflader, betragtes som spildevand, og der kræves derfor udledningstilladelse i de tilfælde, hvor vandet skal afledes til vandløb. Fra klubhus, greenkeepergård og maskinhus skal der ligeledes søges om spildevandsudledning hos kommunen, og det sker almindeligvis i forbindelse med byggetilladelsen.

VANDING

Tilladelse til indvinding af vand fra boring, søer eller vandløb skal søges hos myndighederne. Der er flere eksempler på, at myndighederne i hovedstadsområdet ikke giver tilladelse til indvinding af grundvand, men at golfbanerne i stedet må etablere søer til opsamling og anvendelse af overfladevand.

Forudsætningerne er meget forskellige på landsplan, derfor er der stor forskel på administrationen af vandind-vindingstilladelser. Tagvand kan med fordel opsamles og anvendes til vanding af golfbanen.

BYGNINGER OG BELYSNING

Opførelse af nye bygninger eller ændringer i de eksisterende kræver en byggetilladelse hos kommunen. I landzoner må der ikke foretages udstykning, opføres ny bebyggelse eller ændres i anvendelsen af bebyggelsen eller arealer, uden at der gives tilladelse hertil. I praksis betyder dette, at det er meget vanskeligt at få tilladelse til opførelse af et nyt klubhus i det åbne land.

Det kræver således også tilladelse at opføre eksempelvis en overdækket driving-range. Eksisterende bygningsan-læg skal som udgangspunkt genbruges. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

Kraftig belysning på eksempelvis klubhuse og driving ranges frarådes.

VEJADGANG

Langs veje kan der være fastlagt byggelinier med af-stands krav, som skal overholdes. Kommunen skal end-videre godkende p-plads og adgangsforhold til og fra offentlig vej. Af trafikikkerhedsmæssige hensyn kræver adgang til større veje en dispensation fra myndighederne.

Der skal sikres en hensigtsmæssig adgang fra veje og fra stier. Det bør sikres, at kørsel til banen ikke belaster omgivelserne unødigt. Hvis målgruppen også er børn og unge mennesker, bør der være god adgang med kollek-tiv trafik.

OFFENTLIG ADGANG OG FLERSIDIG AREALANVENDELSE

Golfbaner bør indrettes således, at der tages størst mulig hensyn til offentlighedens adgang, og der gives mulig-hed for flersidig arealanvendelse. Offentlig adgang inde-bærer, at der sikres gode forbindelser til det omgivende stinet, og at der er stier for gående og cyklende. Dette er specielt relevant i de bynære områder.

Flersidig arealanvendelse omfatter, at der ved udformnin-gen af golfbanen sikres mulighed for andre aktiviteter og anlæg end golf. Hvis en fremtidig golfbane skal have et større areal for at kunne tilgodese de mange forskellige formål, kan en flersidig finansiering, f.eks. med det of-fentlige, være hensigtsmæssig. Der henvises desuden til Miljøministeriets "Lokalisering af golfbaner".

SIKKERHED

På en golfbane er sikkerheden et vigtigt element. De planlægnings- og designmæssige løsninger i relation hertil bliver både bedre og billigere, når disse indarbejdes så tidligt som muligt, dvs. allerede i planlægningsfasen. Der henvises desuden til afsnittet "Golf og friluftsliv" og til Dansk Golf Unions publikation: "Sikkerhedsvejledning ved anlæg af golfbaner".

LANDBRUGSPLIGT

Hvis en golfbane ønskes anlagt på landbrugspligtigt jord, skal landbrugspligten enten ophæves eller der skal gives en dispensation. Ansøgningen behandles af jordbrugs-kommissionen. Det er nogle steder praksis at ophæve landbrugspligten med en deklaration på, at når der ikke længere er en golfbane pålægges der landbrugspligt igen. Såfremt klubben ligger på lejet jord, gives der en tidsbegrænset dispensation fra landbrugsdriften, som maksimalt er 30 år.

Jordbrugskommissionen kan derudover stille andre krav i forbindelse med ophævelse af eller dispensation fra land-brugspligt.

REKLAME- OG OPLYSNINGSSKILTE

Naturbeskyttelsesloven forbyder reklameskiltning i det åbne land. Sponsorreklamer på golfbanens teestedskilte, bænke og flag kan evt. tillades efter ansøgning til kom-munen. Der henvises til bekendtgørelsen "Opsætning af mindre oplysningsskilte samt reklamer på idrætsanlæg i det åbne land". Bekendtgørelse nr. 840 af 4.9.2000.

En virksomhed kan dog opstille en virksomhedsreklame (golfklubbens navn) umiddelbart ved virksomheden, når det ikke er dominerende og kan ses over store afstande, se naturbeskyttelseslovens §21 stk. 2.

De blå/hvide skilte med anvisning til golfbanen tillades og opsættes af kommunen. De opsættes alene af trafika-le grunde. Der er også en sort/hvid skiltserie, hvor skiltet

betales af virksomheden. Reglerne herom hører under Trafikministeriet (Vejdirektoratet).

TRAFIK

Behovet for anlæg af nye golfbaner er størst i nærheden af de større byer, hvor der også er mulighed for offentlig transport. Den offentlige transport nær golfbanen vil især lette adgangen for børn og unge, der ikke har bil.

Trafikken til og fra en golfbane vil afhænge af størrelsen af klubben, antallet af green-fee gæster og tilslutningen til den kollektive trafik. Trafikbelastning vil desuden afhænge af serviceniveauet, herunder træningsfaciliteter, evt. butik med golfudstyr og restaurationsforhold.

Trafikbelastningen til en Pay & Play bane, der er baseret på golfspillere udefra, minder meget om en golfklub, da flere golfklubber i dag har både træningsbaner og en lille øvebane, der er tilgængelig for ikke-medlemmer.

Der er en naturlig begrænsning på antallet af spillere på banen, da der på en bane med 18 huller højst kan være omkring 100 spillere ad gangen. Trafikken fordeler sig oftest jævnt fra morgen til aften med mest belastning

uden for normal arbejdstid. Lørdag og søndag formiddag fra 8-12, samt hverdagen fra 15-17 er der størst belastning. Tidspunkterne for belastningen kan dog variere meget fra klub til klub.

I forbindelse med afholdelse af større internationale turneringer vil der kunne forventes øget trafik til området, hvilket der bør tages højde for i planlægningen. Her tænkes specielt på sekundære parkeringsmuligheder, som eksempel en nærliggende mark eller større nærtliggende parkeringspladser, hvorfra tilskuerne kan transporteres med busser.

Der er ikke lavet konkrete optællinger af trafikbelastningen, men ved ca. 1.000 medlemmer forventes ca. 100 - 150 biler pr. dag i sæsonen. April til oktober er højsæson, men mange baner har også åbent i de tidlige forår og i det sene efterår. Flere baner har åbent hele året.

BORGERINDDRAGELSE

Når en golfbane skal anlægges, er det vigtigt tidligt i forløbet at inddrage naboer, offentlighed, interesseorganisationer og andre særligt interesserede under og efter lokalplanudarbejdelsen med henblik på at få en konstruktiv dialog.

Af lokale interesseorganisationer kan nævnes:

- Danmarks Naturfredningsforenings lokalkomite
- Friluftsrådets kredsbestyrelse
- Dansk Ornitologisk Forening
- Jagt- og lystfiskerforeninger
- Lokale natur- og miljøorganisationer
- Lokale idrætsforeninger som f.eks. orienterings- og skiklubber, vandrelaug, stavgængere mv.

Derudover kan der være behov og interesser hos udøvere af det uorganiserede idrætsliv, som Friluftsrådet også repræsenterer.

I den indledende fase bør der ske en indkaldelse af ideer og forslag til lokalplanen. Vigtige spørgsmål kunne f.eks. være:

- Kan det eksisterende stisystem i området forbedres?
- Hvordan kan golfbanen indpasses i terrænet?
- Hvordan sikres og forbedres dyrelivet og kultur- og landskabsværdierne i området?
- Hvilken beplantning må/skal der etableres?

Kontakten kan ske ved møder med de enkelte interessenter eller ved afholdelse af borgermøder. Her kan parterne tale sammen og nye ideer afprøves. Formen for borgerinddragelse er ikke afgørende. Det vigtigste er, at inddragelsen sker på et tidspunkt, hvor der er mulighed for reel indflydelse.

Ved at tage initiativ til at inddrage lokalbefolkningen i de tidlige faser af projektet kan mange konflikter undgås.

ÅBENT BORGERMØDE

I forbindelse med etablering af Vallø Golfcenter afholdt initiativtagerne bag golfprojektet et åbent borgermøde. Her fremlagde de projektet og præsenterede en foreløbig skitse til disponering af området.

Skitsen blev efterfølgende justeret, og der blev afholdt yderligere møder før den endelige plan for golfbanen blev udarbejdet.

DEBAT OG WORKSHOP

Hedensted Kommune og Vejle Amt besluttede i 2002 at igangsætte en langsigtet planlægning for et ca. 200 ha stort område til udlæg af nye boligområder, en golfbane og rekreative områder sydøst for Hedensted by. Området skulle rumme 6-700 boliger samt en golfbane, der kunne udvikle sig til en 36-hullers bane. Samtidig var det et mål, at naturområderne mellem Hedensted og Daugård blev gjort tilgængelige for offentligheden med stiforbindelser langs bække og grønne områder.

Der blev udarbejdet en folder med beskrivelse af området og som lagde op til debat om, hvordan byudvikling og friluftsliv kan foregå, så det sker i respekt for naturen, landskabet og miljøet.

Som opfølgning på debatten og borgermødet sommeren 2002 arrangerede Vejle Amt og Hedensted Kommune en workshop i september 2002. Formålet med workshoppen var at komme et skridt videre med planlægningen for området. Den åbne workshop foregik som gruppearbejde, der blev afsluttet samme dag.

GOLF OG NATUR

Golf er en kombination af sport og naturoplevelse. En stor del af glæden ved spillet er den naturoplevelse, som spillerne får undervejs. Det handler om at færdes i landskabet og opleve hvert hul og dets nye udfordringer og indtryk.

Golfspillere kan betragtes som nogle af de største naturbrugere herhjemme. De spiller hele året, eller i hvert fald fra april til oktober, og det tager fire-fem timer at gå en runde på 18 huller. Inden spilleren er tilbage i klubhuset, er der tilbagelagt otte-ti kilometer. Det skønnes, at hver hektar golfbane benyttes af ca. 400 spillere om året, eller hvad der svarer til ca. 1.600-2.000 besøgstimer/ha/år. Denne besøgsintensitet kan sammenlignes med en velbesøgt skov. Hertil skal så lægges antallet af besøg fra ikke-golfspillere.

Golfbaner skal anlægges med respekt for det eksisterende landskab og naturen, således at designet tager udgangspunkt i de naturgivne forhold og fremhæver eksisterende kvaliteter. Kulturhistoriske elementer og -miljøer bør eksempelvis fremhæves gennem banens udformning.

Ved etablering af golfbaner kan der opnås en række fordele for naturen, hvis der tages hensyn allerede i planlægningsfasen. Via naturgenopretning, skovrejsning, etablering af spredningskorridorer m.m., er der mulighed for at få et mere varieret plante- og dyreliv på banen.

For at landskabet skal være attraktivt for andre interesser end golfspillere, kan det være nødvendigt, at golfbanen har et større areal, således at der i området indgår store arealer uberørt af golfbaneanlægget. Ved inddragelse af større arealer kan en flersidig finansiering med eksempelvis det offentlige være hensigtsmæssig.

Det er vigtigt, at den natur, som skabes på arealerne, tilnærmes de naturligt forekommende landskabs- og naturtyper. Dette sikrer den landskabelige tilpasning bedst muligt og skaber de bedste forudsætninger for naturen på banen. Inden det endelige banedesign bør der derfor foretages en række registreringer og analyser af de naturmæssige forhold i området.

ANBEFALINGER

- Bevar eksisterende natur og landskab i ubrudte sammenhænge med omgivelserne
- Udpeg nogle større sammenhængende naturområder, der friholdes for spil og færdsel
- Eksisterende flora og fauna samt kulturhistoriske

elementer bør kortlægges, beskyttes og plejes

- Undersøg muligheden for naturforbedrende tiltag ved eksempelvis naturgenopretning – etablering af enge, overdrev, heder eller vådområder
- Indarbejd spredningskorridorer i banens design
- Udarbejd en landskabs- og naturplejeplan
- Anvend hjemmehørende og egnskarakteristiske plantearter
- Gør opmærksom på de natur- og kulturmæssige oplevelser

Wilhelmudvalget konkluderede i deres rapport fra 2001, at der er behov for en bedre beskyttelse af den eksisterende natur, og at der er behov for mere natur med plads og bedre sammenhænge.

Under planlægningen og udformningen af en golfbane bør man som udgangspunkt kortlægge den eksisterende natur på banearealet og på områderne, der støder op til banearealet. På den baggrund fastlægges og planlægges den eksisterende natur, der skal bevares og fremmes, og den nye natur på golfbanearealet. På den måde sikres et netværk af natur på tværs af banen, der vil fremme dyre- og plantelivet.

Det er vigtigt, man giver plads til naturen, og i visse områder kan der eventuelt udpeges nogle større sammenhængende naturområder, hvor dyre- og planteliv kan opholde sig uden forstyrrelser.

LANDSKABELIG TILPASNING

Hensynet til landskabets former og æstetik skal tilgodeses ved etablering af golfbaner. Det er vigtigt, at nye baner indrettes således, at de er tilpasset landskabet. Golfbanen skal udgøre en sammenhængende helhed med det omgivende landskab.

På mange måder fortæller områdets karakter, hvordan golfbanen bør anlægges. Udfordringen for golfbanearkitekten er således at tilpasse banen til det givne areal, således at designet er baseret på de eksisterende kvaliteter.

I et område, der er bevokset med træer, er det ønskværdigt at bevare træerne. Det giver variation på golfbanen og kan medvirke til at fastholde den eksisterende flora og fauna.

Bepantningens formål på golfbanen kan være flere. Træer på golfbanen kan anvendes som forhindringer til at give læ, til at give terrænet karakter, vise spillerne i hvilken retning de skal slå eller fungere som afstandsmærke.

De større bepantninger på banen, som f.eks. levende hegn, lunde og skove, kan ligeledes have flere forskellige formål: Være rumdannende, afgrænse parallelle huller, markere grænsen af banen, skjule faste anlæg, være skjule- og ynglested for fugle- og dyreliv, give naturoplevelser for golfspillere og ikke-golfspillere. De levende hegn kan endvidere være med til at fremhæve eksempelvis et kulturhistorisk udskiftningsmønster.

Da en golfbane anlægges for at blive benyttet i flere generationer, vil plantning af træer normalt være en vigtig del af anlægget af banen. Der bør vælges træer, buske og planter, der er naturligt hjemmehørende i området for at tilgodese naturen og landskabets visuelle æstetik.

Hjemmehørende egns karakteristiske plantearter bidrager i høj grad til en mangfoldig fauna. Arter, som er hjemmehørende i Danmark, har et langt større samliv med andre organismer (insekter, fugle, svampe m.m.) end indførte arter. Eksempelvis har stilkegen omkring 200 insekter, som udnytter den, mens indførte ege kun har 10-20 insekter tilknyttet. Det tager mange generationer før en nyindført art har tilknyttet en insektfauna til sig.

Muligheder for at styrke landskabelige sammenhænge og kulturhistoriske værdifulde træk bør spille en stor rolle i overvejelserne om landskabsplejens art. Det vil i mange tilfælde gå hånd i hånd med de biologiske hensyn.

NATURVENLIG PLEJE, PLANTNING M.M.

Naturelementer på en golfbane kan defineres som de arealer, der ligger uden for de spillede arealer og som kun plejes ekstensivt. Disse arealer kan bestå af den oprindelige natur på arealerne eller de beplantninger og søer, der er anlagt i forbindelse med golfbanens etablering.

Eksempler på naturtyper på golfbaner:

- Ferske enge, strandenge og overdrev
- Skove, levende hegn, læplantning, små lunde og solitære træer
- Vandløb, søer, damme, grøfter og mergelgrave

En naturplejeplan kan give et godt overblik over naturelementerne på arealet og være med til at sikre og forbedre landskabs- og naturmæssige interesser i området, herunder sikre flere levesteder for planter og dyr. De eksisterende småbiotoper skal bevares og plejes.

Planen kan eksempelvis indeholde:

- En undersøgelse og beskrivelse af naturelementerne
- Målsætning for naturplanen
- Plejeplan for naturelementerne
- Formidling og information

Udgangspunktet for en god naturpleje er et godt kendskab til naturområdernes status. En kortlægning og vurdering af flora og fauna er derfor et uundværligt værktøj for at kunne forbedre naturindholdet. En kortlægning af eksempelvis fuglelivet på banen kan foretages af lokale ornitologer.

Det skal bemærkes, at der kan være arter, der er beskyttet af habitatsdirektivets artikel 12 mv. Det drejer sig både om sjældne arter (f.eks. hasselmus, klokkefrø mv.) og mere udbredte arter, (f.eks. spidssnudet frø, stor vandsalamander), de såkaldte bilag IV-arter.

For disse arter gælder, at de ikke må forstyrres forsætligt, eller bestanden reduceres i forhold til en gunstig bevaringsstatus, ligesom deres yngle og rasteområder ikke må beskadiges eller ødelægges.

VÅDOMRÅDER

Mange golfbaner ligger i områder med søer og vådområder. Nye golfbaner anlægges ofte på landbrugsarealer, der i dag er drænet, men hvor der er spor fra tidligere vandhuller og søer, som kan reetableres. Vand er attraktivt for spillet, fordi det kan bruges som forhindring og er en vigtig del af designet. Det er samtidig en god mulighed for at forbedre naturindholdet på arealerne.

I den forbindelse er det vigtigt at være opmærksom på, at vådområder uden permanent vandspejl (dvs. vådbundsområder, sommerudtørrende vandhuller, fladt skrånende vandhulsbrinker etc.) rummer sine egne biologiske kvaliteter og giver forudsætninger for flora og fauna, som ikke trives i permanente søer og vandhuller.

Viden om de biologiske forhold på arealerne styrker muligheden for at tage det nødvendige hensyn og beskytte dyre- og plantelivet. Er der eksempelvis padder i vandhullerne, bør gødkning finde sted uden for de perioder, hvor padderne vandrer.

OPRENSNING AF GOLFBOLDE FRA VÅDOMRÅDER

Vådområder og søer indgår ofte som elementer i golfbanen. Det betyder, at golfbolde havner på bunden af de søer, der indgår som strategiske dele af spillet. Golfboldene på bunden af søen vil under normale omstændigheder ikke være til gene for dyre- og plantelivet i søen.

Ønsker man at opsamle golfboldene, og er søerne omfattet af naturbeskyttelseslovens §3, kan det afhængigt af metode og tidspunkt kræve en dispensation. Store net, der eksempelvis trækkes hen over bunden, vil ødelægge bundvegetationen og det tilknyttede dyre- og planteliv. I mange vandhuller forekommer ynglende vandfugle i foråret og sommeren. Derfor bør fysiske og forstyrrende indgreb i denne periode helt undgås.

LØVFRØPROJEKTET PÅ BORNHOLM

I forbindelse med anlæg af den nye golfbane gik Bornholms regionskommune ind og gravede seks nye søer på Nordbornholms golfbane. To af søerne anvendes som forhindringer på banen, og resten er anlagt uden for de spillede arealer. Etablering af de nye søer forbedrede forholdene for padderne og er en del af Bornholms løvfrøprojekt. Det er nu blevet muligt for frøbestandene at nå sammen, hvilket er vigtigt af hensyn til artens fremtidige

REGISTRERING AF FLORA OG FAUNA

På et 171 ha stort areal på Djursland er Lübker Golf Resort etableret, som er et koncept, der kombinerer golf, boliger og rekreative muligheder. Arealet har tidligere været landbrug, overdrev, enge samt ny og gammel skov.

I forbindelse med etablering en af golfbanen og boliger blev der foretaget en indledende naturregistrering af hele områdets flora og fauna. Kortlægningen dannede grundlag for udarbejdelse af en plejeplan, der er tinglyst på ejendommen.

Der blev både fundet løgfrøer, stor vandsalamander samt flere sjældne orkidéarter på området. Orkideerne blev fundet i ådalen, som løber gennem arealet. Hensynet til de beskyttede arter betød, at der er flere områder, som ikke blev berørt af hverken byggeri eller golfspil.

Som tommelfingerregler gælder nogle enkle forholdsregler, der bør overholdes ved oprensning af §3 søer eller øvrige vådområder med dyre- og planteliv:

- Kontakt myndigheden med henblik på en afklaring af, om den påtænkte aktivitet kræver en dispensation, eller kan tilrettelægges, så en dispensation ikke bliver nødvendig
- Undgå at planlægge oprensning af søen i dyrenes yngletid (april-juli for fugle og padder)
- Skånsom oprensning, der forstyrrer bundforholdene mindst muligt og foregår uden for dyrenes yngletid, kan gøre en dispensation unødvendig

EKSTENSIVE GRÆSAREALER

Mange golfbaner er etableret på landbrugsjord, hvor gødningsindholdet er højt, og det vil vare mange år før målet om en tynd rough opnås. Ved at klippe og fjerne det slåede græs i løbet af sensommeren bliver dyre- og planteliv tilgodeset, og gødning fjernes fra arealet. Hvis

der er mulighed for det, kan området afgræsses.

Græsningsdyrene har forskellige smagspræferencer og måder at græsse på. Valget afhænger derfor af formålet med afgræsningen. Kvæg anbefales dog generelt som de bedst egnede græsningsdyr til et bredt spektrum af naturplejeopgaver. Fåregræsning er derimod særdeles velegnet til bekæmpelse af bjørneklo. Vedligeholdelse af ekstensive græsarealer kan også foregå ved slåning eller ved en kombination af græsning og slåning.

Set ud fra et spillemæssigt synspunkt ses det ofte som en fordel, at græsset i roughen er tyndt, så det er muligt at finde vildfarne golfbolde. Fra et naturmæssigt synspunkt vil korrekt pleje betyde, at området med tiden vil få præg af overdrev eller kultuureng. Der kan derudover være behov for pleje af især tornede træer og buske, der ellers vil brede sig.

Man skal være opmærksom på, at der er regler, som skal følges, hvis man vælger at have dyrehold på golfbanen. Der henvises til bekendtgørelsen om erhvervsmæssigt dyrehold, husdyrgødning og ensilage m.m. Bekendtgørelse nr. 604 af 15.7.2002., samt miljøbeskyttelseslovens kapitel 5.

AFGRÆSNING AF ROUGHEN

På Smørum Golfcenter var der tidligere problemer med udbredelse af bjørneklo på de våde dele af rough-arealerne. Efter udsætning af får blev problemet løst, og samtidig bliver græsset holdt nede. Fårene bidrager samtidig til en vigtig del af banens oplevelsesværdi.

HENSYN TIL PADDERNE

Faaborg golfbane har en rig natur med bl.a. 11 ud af Danmarks 13 paddearter. I samarbejde med Skov- og Naturstyrelsens naturvejleder er udarbejdet retningslinier for pleje af vandhullerne på golfbanen. Således er der færre antal klipninger og højere græs på flere sider af vandhullet og spredningskorridorer for at gøre vejen lettere fra vandhul og videre ud i naturen. Af hensyn til frøernes overlevelse undgås gødskning af de områder, der er tættest på vandhullerne, i perioden hvor frøerne vandrer.

KORTLÆGNING AF FUGLEARTER

Fredensborg Golfklub har i samarbejde med Dansk Ornitologisk Forening kortlagt fuglearter og deres levesteder på golfbanen. Der er registreret i alt 48 forskellige arter og fremstillet en stor plakate af disse fugle, som er ophængt i klubhuset.

Derudover er foretaget en undersøgelse af dyrelivet i ni vandhuller på banen, hvor der er påvist forskellige paddere, fisk, snegle, muslinger, spindlere, krebsdyr og insekter. Der er påbegyndt en registrering af golfbanens flora.

NATUR- OG BANEGUIDE

Vejle Golf Club har udarbejdet en naturguide med både tekst og billeder, der giver både golfspillere og alle andre, der færdes her, en større oplevelse af naturen på arealerne.

Det er en fortegnelse over nogle af de naturoplevelser, som klubben kan byde på og er tænkt som et supplement til baneguiden. Naturguiden følger hullernes rækkefølge og beskriver naturelementerne på banen med smukke illustrationer, og den kan enten bruges som opladning til en runde eller læses som et hele. I Faaborg Golfklub indgår en beskrivelse af naturoplevelsen i den traditionelle baneguide, og i Haderslev og Viborg Golfklub har man i sit grønne regnskab gjort meget ud af at fortælle om naturindholdet på banen.

FORMIDLING OG INFORMATION

Der er flere gode eksempler på formidling af naturoplevelser på golfbaner. Ved teestedet kan der være en beskrivelse af naturforholdene. Der kan også være en beskrivelse i baneguiden.

Der findes andre muligheder på naturformidling og oplysning om naturen på golfbanen. Der kan udarbejdes plakater med billeder af golfbanens fugle, planter eller paddere og brochurer med oplysning om stisystemer. Opsætning af fuglekasser og fugletårne kan ligeledes være med til at øge den oplevelsesmæssige værdi.

RÅSTOFGRAVE OG LOSSEPLADSER

Anlæg af golfbaner kan være en måde at genoprette tidligere udnyttede områder, som eksempelvis råstofgrave og lossepladser. Det afhænger dog af hvilken form for forurening, der er tale om, og det er vigtigt med fælles retningslinier og anbefalinger fra myndighederne. Flere golfbaner er etableret på tidligere udnyttede arealer.

KULTURHISTORIE

Ved anlæg af golfbaner skal der tages højde for kulturmiljøerne i området. Kulturmiljøet er en bred betegnelse for den historiske prægning af landskabet. Det er et geografisk afgrænset område, som afspejler væsentlige træk af den samfundsmæssige udvikling. Der er mulighed for at understrege de kulturhistoriske elementer gennem banens udformning, f.eks. kan et åbent herregårdslandskab understreges ved at undlade plantning og undgå opvækst på arealet og fastholde de karakteristiske store marker med læhegn, diger og få spredte beplantninger. Sten- og jorddiger er beskyttet efter Museumsloven og kan betragtes som både fortidsminder og som naturtyper. Deres vedligeholdelse bør indgå i naturplejeplanen.

Digerne er vigtige elementer i kulturlandskabet og bidrager til et afvekslende landskab. Beplantningen på digerne er med til at opdele det åbne landskab i flere rum

og fungerer som et vigtigt levested og spredningskorridor for planter og dyr. Alt afhængig af landskabstype og formål med plejen kan beplantningen bibeholdes, eller der kan ske en jævnlig borthugst af uønsket opvækst af buske og træer på digerne.

Gravhøje og dysser er andre værdifulde kulturspor fra oldtiden. De ligger som vartegn langs ådale eller på højtliggende steder i terrænet, hvor de tydeligt kan ses, hvis de ikke er groet til i tæt krat. Højene kan være små oaser for planter, insekter og dyr, og plejen skal være med til at sikre højene og fremhæve dens beliggenhed i landskabet.

Fjernelse af krat og træer gør dem synlige og giver lys til værdifulde planter og insekter, som holder til på højens planter.

SPREDNINGSKORRIDORER

Furesø Golfklub har 27 huller fordelt på 70 ha, og der er ikke meget plads til store rough-arealer på banen. Banen er i dag omgivet af bebyggelse og af landbrug. De spredningskorridorer, der er etableret på golfbanen, løber tværs over arealerne, forbinder flere vådområder og har kontakt til de tilstødende landbrugsarealer. lagttagelser gennem 30 år viser, at dyrene vandrer i disse korridorer i deres søgen efter føde og skjul.

LOSSEPLADS OG GRUSGRAV

Værløse Golfbane er etableret delvis på en gammel losseplads og resten i en gammel grusgrav. Arealet er blevet til et meget attraktivt rekreativt område tæt ved byen. Der er for nylig etableret et nyt boligområde som nabo til golfbanen, og de mest værdifulde boliger har udsigt over golfbanen – der hvor den tidligere losseplads lå. Golfklubben Hedeland er et andet eksempel, hvor banen er placeret i en nedlagt grusgrav.

VANDRESTIER

Roskilde Amt har etableret en vandresti gennem Skovbo Golfklubs bane. Stien er 3,2 km lang og har forbindelse til Køge Å stien vest for Spanager Skole- og Behandlingshjem. Stien er lavet som et trampespor, som er afmærket med lave egepæle og piktogrammer. Stien bliver vedligeholdt af golfklubben og Roskilde Amt. Såvel golfklubben som behandlingshjemmet har lagt jord til stien, og fastlæggelse af stiens forløb er foregået i samarbejde mellem de tre parter. Informationstavler fortæller om stien gennem golfbanen og om, hvordan man færdes på en golfbane.

FORTIDSMINDER

I forbindelse med omlægning af 8. green på Nordbornholms golfbane fandt man potteskår og meldte det til Bornholms Museum. Arbejdet blev sat i bero, og arkæologer fra museet fandt meget hurtigt spor af flere bopladser og fund, der kunne datere denne boplad tilbage til jernalderen. Efter at museet havde registreret og tidsbestemt bopladserne, blev udgravningen stoppet, og etablering af greenen kunne fortsætte. Der blev lagt dræn og vækstlag oven på pladsen, og den kan udgraves på et senere tidspunkt. Museet har lovet, at fundene kan udstilles i klubhuset, og der er planer om at lave et skilt, hvor historien vil blive fortalt.

SKOVREJSNING

Gennem planlægning vil det være muligt for kommunerne at kombinere golf med forskellige anvendelser som f.eks. skovrejsning, grundvandsbeskyttelse og andet friluftsliv.

Der er endnu ingen realiserede danske eksempler på en kobling mellem et skovrejsningsprojekt og anlæg af en golfbane. Ved Holeby på Lolland har man dog iværksat et idéprojekt, hvor skovrejsning og golf er integreret.

Det skal med i planlægningen, at der ved kombinationen af skov og golfbaner sikres tilstrækkelige åbne arealer på golfbanen. For at opretholde en god kvalitet græs, der er i stand til at modstå sygdomme og skadedyr, kræves gode lys- og vindforhold, især omkring greens og teesteder.

GOLF OG FRILUFTSLIV

Golfbaner har en størrelse og et indhold, der gør dem til en friluftsmæssig ressource. Ikke kun for golfspillere, men også for en række andre brugere. Der bør derfor være offentlig adgang på alle golfbaner.

Allerede i planlægningsfasen bør der tages højde for dette således, at golfbanen får en størrelse og indrettes på en sådan måde, at mange typer brugere kan få glæde af den. Dette skal naturligvis ske under hensyntagen til golfspillet og de sikkerhedsmæssige hensyn.

Specielt de bynære baner skal have ekstra opmærksomhed i denne forbindelse, da den flersidige anvendelse må kunne forventes at være mest intensiv her.

Ved anlæg af golfbaner skal man respektere eksisterende stier, ligesom etablering af en golfbane kan skabe ønske om nye stier. Det betragtes som noget helt naturligt, at ikke-golfspillere har let adgang til det offentlige stisystem og de rekreative områder ved golfbanen. Ved et fornuftigt samarbejde mellem golfbanearkitekt og planmyndigheder kan dette lade sig gøre.

I lighed med de naturmæssige forhold bør der foretages en række registreringer og analyser af de rekreative forhold inden banen designs. Eksempler på dette kunne være, stisystem, opholdsmuligheder og andre friluftsfaciliteter.

ANBEFALINGER

- I planlægningsfasen bør man afsøge mulighederne for hvilke brugere, der kan have interesse i at anvende golfbanens rekreative arealer

- Kommune- og lokalplaner skal sikre en flersidig anvendelse og offentlig adgang til golfbanerne
- Registrér og skab sammenhæng til eksisterende stiorløb og attraktioner
- Skab muligheder for ophold for det almene friluftsliv
- Både spillere, personale og ikke-golfspillere skal kunne bevæge sig sikkert rundt på arealerne

FRILUFTSLIV OG ADGANGSFORHOLD

Når der anlægges en golfbane giver det oftest mulighed for øget offentlig adgang. De forbedrede adgangsforhold giver nogle nye muligheder for flersidig anvendelse af arealet.

Flersidig anvendelse betyder, at der ved udformningen af golfbanen sikres mulighed for andre aktiviteter. Det kunne for eksempel være gåture, cykelture, ridning eller fugleobservation. Det kan også være leg og boldspil, leg med drager og hundetræning.

Flersidig arealanvendelse handler også om indretning af stier, opholdssteder eller rastepladser på attraktive placeringer. Ved etablering af sådanne faciliteter kan en flersidig finansiering med eksempelvis det offentlige være hensigtsmæssig.

Ofte anlægges golfbaner i områder, der er udlagt til rekreative formål, og det er et ønske fra kommunernes side, at andre end golfspillere skal have adgang til området.

OPHOLD OG FÆRDSEL

Pjecen "Jelling Natur- og Fritidsområde" indeholder en beskrivelse af stiorløb og orientering om retningslinier ved ophold og færdsel på Jelling golfbane. Det har betydet, at færdslen på golfbanens arealer sker i fuld fordragelighed.

Pjecen er udarbejdet af en arbejdsgruppe bestående af repræsentanter fra kommune, amt, golfklub, Danmarks Naturfredningsforening og Idrætssamvirket.

Det er derfor naturligt at planlægge gang-, cykel-, eller ridestier i forbindelse med eksisterende stiforløb.

Placeringen af stiforløb skal tage landskabelige, rekreative og sikkerhedsmæssige hensyn. Desuden bør der også tænkes på formidling af banens natur- og kulturoplevelser. Det er op til den enkelte golfklub at lave aftaler med lokale klubber fra andre sportsgrene. Mange golfklubber samarbejder eksempelvis med den lokale skiklub om at lave skispor gennem arealet.

Der skal tages udstrakt hensyn til områder med greens og teesteder, da de er meget følsomme over for trykskader om vinteren. Det er derfor vigtigt, at skiruten afmærkes, og at anvisningerne følges af brugerne.

SIKKERHED

På en golfbane er hensynet til sikkerhed et vigtigt element både for spillerne, banepersonalet og ikke-golfspillere. Golfbaner er naturanlæg og dermed forskellige i deres design og udformning, hvorfor alle nye golfprojekter vil have forskellige problemstillinger i relation til sikkerhed. Kommunen og initiativtagerne til golfbanen skal derfor forholde sig til sikkerhedsproblematikken tidligt i planlægningsforløbet, så der kan tages højde for et eventuelt problem.

Golfspillere modtager undervisning i regler og etikette inden de får lov at færdes på golfbanen. Derudover er der mulighed for at informere yderligere om dette emne via klubblad, hjemmeside og informationstavle.

Andre brugere af golfbanens arealer bør ligeledes informeres om, hvor de må færdes, og hvordan man tager hensyn til spillerne. Det er en god ide at opsætte oplysningsskilte med orientering om færdsel på golfbanen ved indgangene til banen.

Spørgsmålet om sikkerhed kan ofte løses ved god skiltning. Et vigtigt budskab er, at golfspillere og ikke-golfspillere skal respektere hinanden. På danskgolfunion.dk findes publikationen "Sikkerhedsvejledningen ved anlæg af golfbaner".

MOTION OG SUNDHED

Såvel i befolkningen som hos politikerne er der en øget interesse for friluftsliv samt en øget bevidsthed om, hvor stor betydning friluftslivet har for sundheden. Golfsporten har lige som andre friluft aktiviteter positiv indflydelse på menneskers rekreative muligheder, sundhed og livskvalitet.

GOLF OG STRESS

Golfbaner med store naturoplevelser kan måske spille en fremtrædende rolle i bestræbelserne på at forebygge livstilsrelaterede sygdomme, der skyldes inaktivitet og

stress.

I Skov- og Landskabs spørgeskemaundersøgelse "Danskernes brug af grønne områder – i et sundhedsperspektiv" viste det sig, at almindelige gå- og cykelture i grønne områder er blandt de mest populære aktiviteter. Folk ønsker et rigt, naturligt plante- og dyreliv i de grønne områder – der helst skal ligge i nærheden af deres bolig. Undersøgelsen fokuserer på sammenhængen mellem grønne områder og stress. Jo tættere på et grønt område folk bor, jo mindre stressede er de. Tilsvarende er der en sammenhæng mellem stress og antallet af besøg og tidsforbruget i grønne områder. Jo oftere folk besøger grønne områder – og jo mere tid de bruger der – jo mindre stressede er de.

Golfbaner, specielt i nærheden af boligen, giver mulighed for en lang gåtur i grønne omgivelser og har således en sundhedsfremmende funktion. Golfspillere fremhæver da også ofte den afstressende effekt, som spillet bidrager til.

Sundhedsstyrelsens "håndbog om forebyggelse og behandling" udstikker de retningslinier som læger, fysioterapeuter og andre behandlere benytter i arbejdet med motion på recept. I denne sammenhæng bliver golf karakteriseret som en idræt med præventiv virkning på en lang række af danskernes hyppigste livsstilssygdomme. Sundhedsstyrelsens anbefaling om 30 minutter motion om dagen kan således dækkes bl.a. ved at spille golf.

Højskoler rundt i landet tilbyder kurser med golf, sundhed og trivsel, hvor der lægges vægt på, at man som golfspiller får masser af frisk luft og gode gåture. Golfporten tilbyder med sit unikke handicapsystem også muligheden for at konkurrere med hinanden, selv om spillerne er på forskellige niveauer.

FLERSIDIG AREALANVENDELSE

Københavns golfklub blev etableret i 1898 og er Danmarks ældste golfklub. Her er der blevet spillet golf de seneste 100 år i et af de mest intensivt besøgte områder i landet.

Eremitagesletten udgør en del af "Jægersborg Dyrehave" lidt nord for København i nærheden af Øresund. De godt 2000 fritgående hjortevildt – også på golfbanen – er en af årsagerne til banens helt specielle karakter.

Dyrehaven er et stort, fredet område med træer og åbne arealer, hvor der også færdes skovgæster, joggere og ryttere. Her er ligeværdighed, og de forskellige parter respekterer hinanden.

GOLFBANERS ANLÆGGELSE OG DRIFT

Golfbaner kan ved den rigtige anlæggelse og drift bidrage til at øge naturværdierne i området og øge biodiversiteten. Det betyder, at der ved anlæg og drift skal tages konkrete naturhensyn, og følsomme naturområder på banen skal respekteres. Information om de naturvenlige tiltag vil bidrage til en særlig kvalitet ved banen og give en forståelse for design, drift og pleje.

Tidsmæssigt skal beregnes mindst ét år fra arbejdet begynder, til banen er klar til anvendelse. Tidsrummet vil dog afhænge af, hvor meget anlægsarbejde, der er behov for, hvordan arbejdet er organiseret og ikke mindst af klimaet. Regnvejr i længere perioder kan stoppe for kørsel med maskiner på området. Det er kun muligt at udså græs i vækstsæsonen, og dårligt vejr kan betyde forsinkelse af projektet i mere end et halvt år.

Nogle klubber vælger at færdiggøre de første ni huller det første år og vente med de næste ni huller til de efterfølgende år. På denne måde får spillerne hurtigt mulighed for at spille på en del af banen.

ANBEFALINGER

- Beskyt flora og fauna i anlægsprocessen
- Terrænregulering skal minimeres mest muligt
- Bekæmp ukrudt inden etablering af golfbanen
- Anvend sygdomsresistente og tørketolerante græsser
- Udarbejd en plejestrategi, der styrker græsset i konkurrencen mod ukrudt, sygdomme og skadedyr
- Opsæt stærekasser, så fuglene kan hjælpe til med bekæmpelse af insekter
- Undgå, at ukrudt får mulighed for at etablere sig
- Anvend mekanisk behandling af ukrudtet, hvor det er muligt
- Anvend moderate gødningsmængder tilpasset græssets behov og konkurrenceforhold
- Udarbejd et grønt regnskab for brug af gødning, vand og eventuelle bekæmpelsesmidler

I det følgende er en oversigt over de vigtigste anlægsarbejder i forbindelse med anlæg af en ny golfbane. Fremgangsmåden er den samme ved ændring eller udvidelse af en eksisterende bane.

OVERTAGELSE AF AREALET

Arealet overtages som f.eks. stubmark, pløjet eller græsklædt mark, og der afsættes køreveje for transport og arbejdskørsel. Stier skal udlægges fra starten.

Inden der udlægges køreveje til transport og arbejdskørsel, bør der iværksættes de nødvendige foranstaltninger for at beskytte flora og fauna.

GREENS OG TEESTEDER

Greens og teesteder afsættes med pæle. Først udgraves og opbygges teesteder og greens i råjord og drænledninger nedlægges. Dernæst opbygges greens og teesteder med vækstlag og tilsås med græssorter, der bør være modstandsdygtige over for sygdomme og tørke.

Terrænændringer skal holdes på et minimum, og det anbefales, at terrænet tilnærmes den oprindelige kote, hvilket også gælder fairway og rough.

FAIRWAYS OG SEMIROUGH

Der foretages jordregulering om nødvendigt, og topjorden lægges i depot. Ren jord, som evt. tilføres arealet, skal oplyses kommunen, og der udarbejdes en jordbalance for aktiviteterne. Vandledninger nedgraves efter, at jordreguleringer har fundet sted. Stenopsamling, ukrudtbekæmpelse og planering sker før tilsåning af fairways og semirough.

ROUGH, VÅDOMRÅDER M.M.

Sten fjernes fra rough-arealerne, der tilsås med egnskarakteristiske plantemateriale. Hvor roughen bliver etableret på tidligere landbrugsjorder, bør ukrudt bekæmpes for at give græsset et forspring i forhold til ukrudtet.

Beplantning bør foretages efter beplantningsplan, enten samtidig med de øvrige anlægsarbejder eller efter, at banen har været i spil et stykke tid. Planen bør tage udgangspunkt i den eksisterende beplantning på området.

BUNKERS

Udgraves og formes i råjord, hvorefter sand tilføres bunkers. Sandet bør have en farve, som falder naturligt ind i de omgivende arealer.

SØER OG VANDHULLER

Nye vådområder og søer udgraves efter, der er opnået tilladelse hertil hos myndighederne. I forbindelse med reetablering af tidligere søer og vandhuller kan der være behov for at sløjfe tidligere nedlagte drænledninger, hvilket kræver et kort over disse.

TYPISKE ARBEJDSOPGAVER FOR EN GREENKEEPER:

- Klipning, gødskning, vanding, luftning, topdressing og eftersåning af henholdsvis greens, teesteder, fairway og semirough.
- Pleje og reparation af bunkers.
- Sweeping i tilfælde af dug for at undgå angreb af svampesygdomme.
- Flytning af huller og tee-stedsmarkeringer.
- Reparation af greens og teesteder, vandingsanlæg og maskiner.
- Bekæmpelse af plantesygdomme og skadedyr.
- Pleje af naturarealer.
- Renholdelse af stier, veje og parkeringsplads.
- Oprydning og vedligeholdelse af maskinhus, værksted og evt. klublokaler.
- Sørge for, at arbejdsmiljøet er i orden, herunder de fysiske, ergonomiske, kemisk/biologiske og psykiske forhold.
- Der arbejder typisk tre-fem greenkeepere på en 18 hullers golfbane.

TILSYN

Kvaliteten af den færdige golfbane afhænger dels af de anførte specifikationer for banen, dels af udførslen af arbejdet og ikke mindst tilsynet med projektet undervejs. Det anbefales, at tilsynet gennemføres af en uafhængig ekspert, og at den kommende chefgreenkeeper inddrages i anlæggelsesfasen.

PESTICIDANVENDELSE

Der stilles høje krav til græssets kvalitet på en golfbane. Græsset skal blandt andet være i stand til:

- At klare sig i konkurrencen mod skadedyr, sygdomme og ukrudt
- At overleve vinterens skiftende temperaturer
- Modstå sommerens tørke
- At regenererer efter slid

Anvendelse af begrænsede mængder gødning, vand og pesticider skal være med til at sikre grundvandets kvalitet og bevare eller forbedre levesteder for områdets dyre- og planteliv.

I 2013 trådte "Bekendtgørelsen om anvendelse af plantebeskyttelsesmidler på golfbaner" i kraft. Dette betyder, at golfklubbernes pesticidforbrug på årlig basis skal indberettes til Miljøstyrelsen, hvilket sker via indberetningsportalen Green-data. Her skal golfklubberne overholde forskellige belastningslofter, og resultaterne fra de enkelte klubber offentliggøres efterfølgende.

Foruden data om pesticiderne kan golfklubberne indberette forbrug af gødning, vand og brændstof. Dansk Golf Union samler efterfølgende alle data ind i et grønt regnskab for hele golfporten.

Flere klubber har siden sidst i 1990'erne gennemført miljøstyring i både golfklubben og de tilhørende arealer eller udarbejdet grønne regnskaber med oplysninger om anvendelse af ressourceforbruget.

SYGDOMME

Angreb af svampesygdomme har størst betydning for greens og teesteder og er normalt ikke noget problem på fairway.

De mest almindelige sygdomme på greens er sneskimmel, goldfodsyge, rød tråd, antrachnose og forskellige former for hekseringe. Især sneskimmel er et problem for kvaliteten af greens og for spillesæsonens længde.

Det er vigtigt at forebygge angreb ved at vælge sygdomsresistente og vinterfaste græsser og udarbejde en plejestrategi, der giver græsset de bedst mulige vækstbetingelser. Det er med til at forebygge angreb af plantesygdomme.

SKADEDYR

Skadedyr kan være et problem både på greens, teesteder og fairways. Størst er problemerne med stankelbenslarver, fritfluer og hårmug på greens og teesteder. Mange golfklubber har gode erfaringer med opsætning af stærekasser til bekæmpelse af disse insekter. Opsætning af fuglekasser og flere fugle på banen kan også være med til at øge naturoplevelsen.

Gåsebiller er et stort problem især på lette, sandede jorder. Hele fairways kan blive angrebet, og det har haft stor kvalitativ og økonomisk betydning for flere golfklubber

især i Jylland. Forskellige biologiske metoder, som f.eks. nematoder og insektpatogene svampe, har været afprøvet gennem flere år, men uden den store virkning. Opsætning af stærekasser vil ikke kunne fjerne gåsebillens larver, da stærens og billens livscyklus ikke stemmer overens.

UKRUDT

Afhængig af gødningsniveau, jordbundsforhold og nærhed til andet ukrudt, vil forskellige plantearter optræde på arealerne. De mest almindelige er mælkebøtte, hvidkløver, bellis, vejbred og tidsler. Problemet er især stort på fairway og i roughen.

Undersøgelser har vist, at strigling og vertikalskæring med efterfølgende eftersåning og topdressing er nogle af de metoder, der kan være med til at holde ukrudtet en smule nede. Ukrudt på greens kan håndluges, men det er i dag ikke muligt at bekæmpe ukrudt mekanisk på større områder, hvis det først har invaderet arealerne.

Ved lave gødningsniveauer har især hvidkløver gode konkurrencevilkår og kan brede sig eksplosivt på arealerne, hvis den ikke bliver standset i opløbet. Jævnlig slåning af roughen kan afhjælpe problemet, men forringer både den naturmæssige og oplevelsesmæssige kvalitet.

Den bedste ukrudtsbekæmpelse er at sikre sig, at ukrudtet ikke kommer ind på golfbanen. Det er derfor vigtigt at være opmærksom på naboarealer med meget ukrudt, der vil gøre ukrudt på golfbanen til et vedvarende problem.

Med udfasningen af brugen af pesticider vil det være nødvendigt at acceptere flere "skønhedspletter" i form af ukrudt, som en naturlig del af banen. Så længe det ikke påvirker forudsætningerne for golfspillet, er det således alene et æstetisk problem.

GØDSKNING

Vækstmediet, som anvendes til greens og teesteder, består typisk af en blanding af sand og organisk materiale, eksempelvis kompost eller spagnum. Komposten er baseret på have- og parkaffald, og det organiske affald genbruges hermed på golfbanen. Komposten indeholder både fosfor og kvælstof og er med til at erstatte en del af gødningen til arealerne.

Der er forskel på, hvor meget gødning, der skal tilføres de forskellige områder på golfbanen. På størstedelen af de klippede arealer, f.eks. på fairways, bliver græsset liggende og er med til at tilføre gødning til systemet, hvorfor gødningsbehovet er lavt. Hvis golfbanen anlægges på landbrugsjord, kan der tæres på jordens indhold af gødning de første mange år. Herefter ligger behovet typisk på 25-75 kg kvælstof pr. ha alt afhængig af jordtype og græs.

På greens og teesteder fjernes det afklippede græs, og det skal der kompenseres for. På greens udbringes årligt mellem 30 og 150 kg kvælstof pr. ha afhængig af græsart, vækstlag og indhold i topdressing. Af hensyn til en optimal udnyttelse af gødningen og et minimalt tab til omgivelserne, ønskes gødningen udbragt i meget små mængder jævnt gennem sæsonen, hvilket gør det muligt at styre tilførslen af meget små gødningsmængder efter græssets behov. Udbringning af flydende gødning kan for udenforstående ofte forveksles med sprøjtning.

Danmarks Jordbrugsforskning har gennem en 3-årig periode fra 2001-2003 målt udvaskningen af kvælstof fra greens. Resultaterne viste, at udvaskningen fra det etablerede græs var lige så lav som fra naturarealer med en koncentration på gennemsnitlig 0,1 – 0,4 mg nitrat/liter. Ved den benyttede gødningspraksis målt ikke udvaskning af betydning selv ved kraftig overskudsvanding kort efter gødskning.

ØKOLOGISK DRIFT

Ved økologisk drift forstås umiddelbart, at golfbanen plejes uden brug af hverken pesticider eller andre kemiske midler, og hvor den tilførte gødning er af organisk oprindelse.

Begrebet økologiske golfbanedrift må i princippet ikke benyttes uden en definition og et regelsæt samt en myndighed, som kan kontrollere og stå som garant for ordningen.

Der er endnu ikke udviklet særlige standarder eller kriterier for økologisk golfbanedrift i Danmark, og begrebet bruges meget forskelligt rundt om i verden på de få baner, som anvender denne form for pleje.

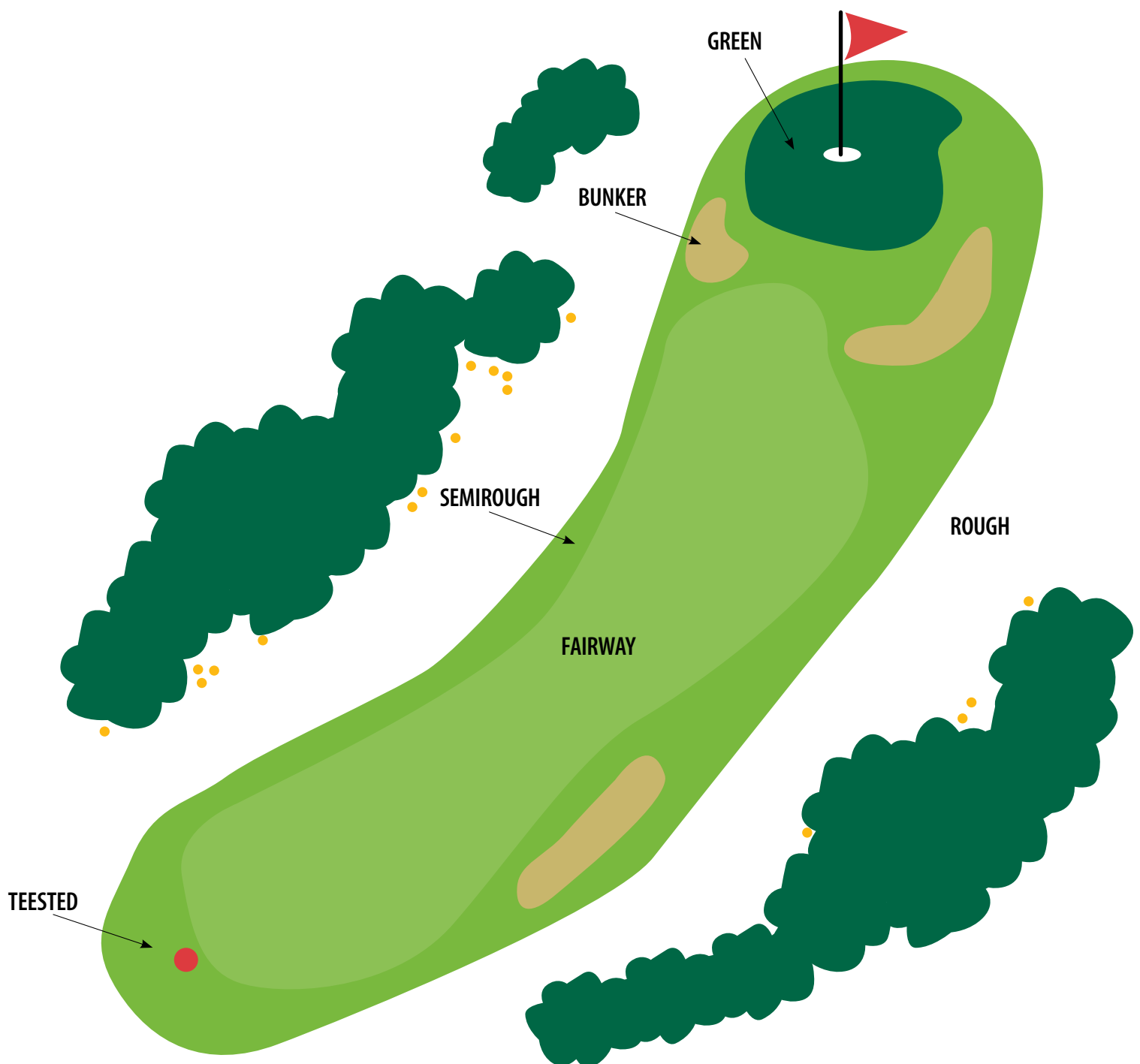
Der findes forskellige former for miljøcertificering af golfbaner, eksempelvis den europæiske golf certificering, "Geo-certificering" som anvendes flere steder i Europa.

GOLFBANERS INDRETNING

En golfbane består typisk af 18 huller, en træningsbane (kaldet driving range), hvor man kan øve sig på de lange slag, en puttinggreen og en indspilsgreen samt en par 3-bane (korthulsbane).

Et golfhul består af teested, fairway, rough, green og hazarder (forhindringer som f.eks. bunkers og søer).

TEESTEDET

Er særlig opbygget område med en plan overflade med kortklippet græs, hvorfra spillet begynder. Klippehøjde, 10 -15 mm.

GREEN

Er det specielt opbyggede område, der afslutter hvert golfhul. Forgreen er det tætklippede areal rundt om hele greenen og et bredere areal foran green. Gennemsnitsstørrelse: 5-700 m², Klippehøjde 3-6 mm.

FAIRWAY

Er det klippede område, som udgør den største del af golfhullets areal. Fairway begynder foran teestedet og danner et sammenhængende område frem til green. Klippehøjde, 15-20 mm.

SEMIROUGH

Grænser op til fairway og klippehøjden her er højere end på fairway. Man ønsker normalt, at semirough skal være tyndt græs, hvor boldene kan findes. Klippehøjde omkring 40-50 mm.

ROUGH

Det areal, der er uden for spil. Klipping af rough afhænger af lokale forhold og banetype og bør plejes ekstensivt som naturareal, evt. med afgræsning af husdyr.

HAZARDER

Består af bunkers og vandhazarder. En bunker er en udgravet fordybning i jorden, hvor bunden er dækket af sand og i nogle tilfælde græs. Vandhazarder er bække, grøfter, moser, søer m.m., som indgår i spil. Vandhazarder kan være naturlige eller kunstigt anlagte.

DRIVING RANGE

Driving range er det område, hvor de lange slag trænes.

PUTTINGGREEN OG INDSPILSGREEN

Putting- og indspilsgreen er de områder, der bruges til at træne de korte slag. De har samme opbygning og plejes på samme måde som en green på golfbanen. Puttinggreenen skal helst ligge i tilknytning til klubhuset og have en rimelig størrelse.

KLUBHUS M.M.

Udover selve banen har en golfklub også et klubhus med kontorlokaler, opholds- og mødelokaler, omklædningsfaciliteter samt lokale til opbevaring af køller og vogne. Til klubben kan desuden være en restaurant eller café med tilhørende køkkenfaciliteter.

Klubben kan også have en eller flere trænere tilknyttet, og der kan være salg af udstyr og mulighed for reparation af dette. Den daglige pleje af banen kræver desuden garage til maskinerne, lokale til service og reparation og derudover et mandskabslokale samt toilet og bade faciliteter for personalet.

En 18 hullers golfbaner fylder i gennemsnit ca. 60 ha, men der er store variationer i størrelsen. De anvendte arealer (greens, teesteder, fairway og semirough) udgør ca. 30 ha, og resten af arealet (rough) er "natur" (f.eks. skov, vådområder og ekstensive græsarealer). Se figur på side 33.

PÅ BANEN FINDES KORTE, MIDDELLANGE OG LANGE GOLFHULLER:

Et kort hul har en længde på 100 – 229 m:
par 3 hul

Et middellangt hul har en længde på 230 – 430 m:
par 4 hul

Et langt hul har en længde på mindst 431 m:
par 5 hul

Hullernes længde er en væsentlig faktor for banens sværhedsgrad. Ved hjælp af lange teesteder kan hullernes længde varieres. En typisk golfbane på 18 huller består af fire par 5-, fire par 3, og ti par 4-huller.

GOLFBANER OPDELES OFTE I FØLGENDE ARKETYPER:

PARKBANER

Ligger i et let bølgende terræn inde i landet med solitære træ-grupper.

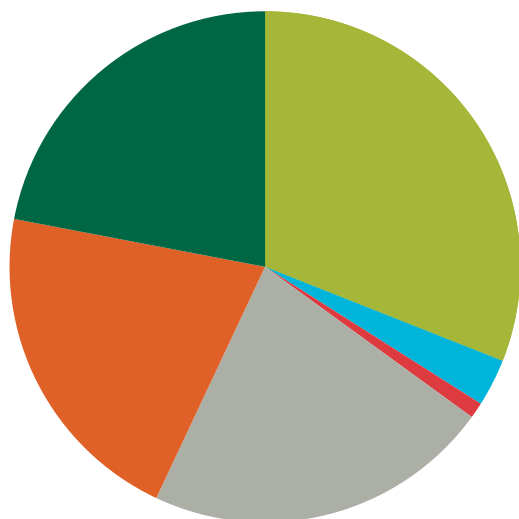
SKOV ELLER PLANTAGEBANER

Ligger i forbindelse med skov- eller plantagearealer.

LINKSBANER

De oprindelige golfbaner, der ligger i det småkuperede og forblæste klit- og strandengsterræn nær havet.

GENNEMSNITLIG AREALFORDELING FOR EN GOLFBANE

- Rough 22 procent
- Naturområder 31 procent
- Semirough 21 procent
- Green og forgreen 3 procent
- Tee 1 procent
- Fairway 22 procent

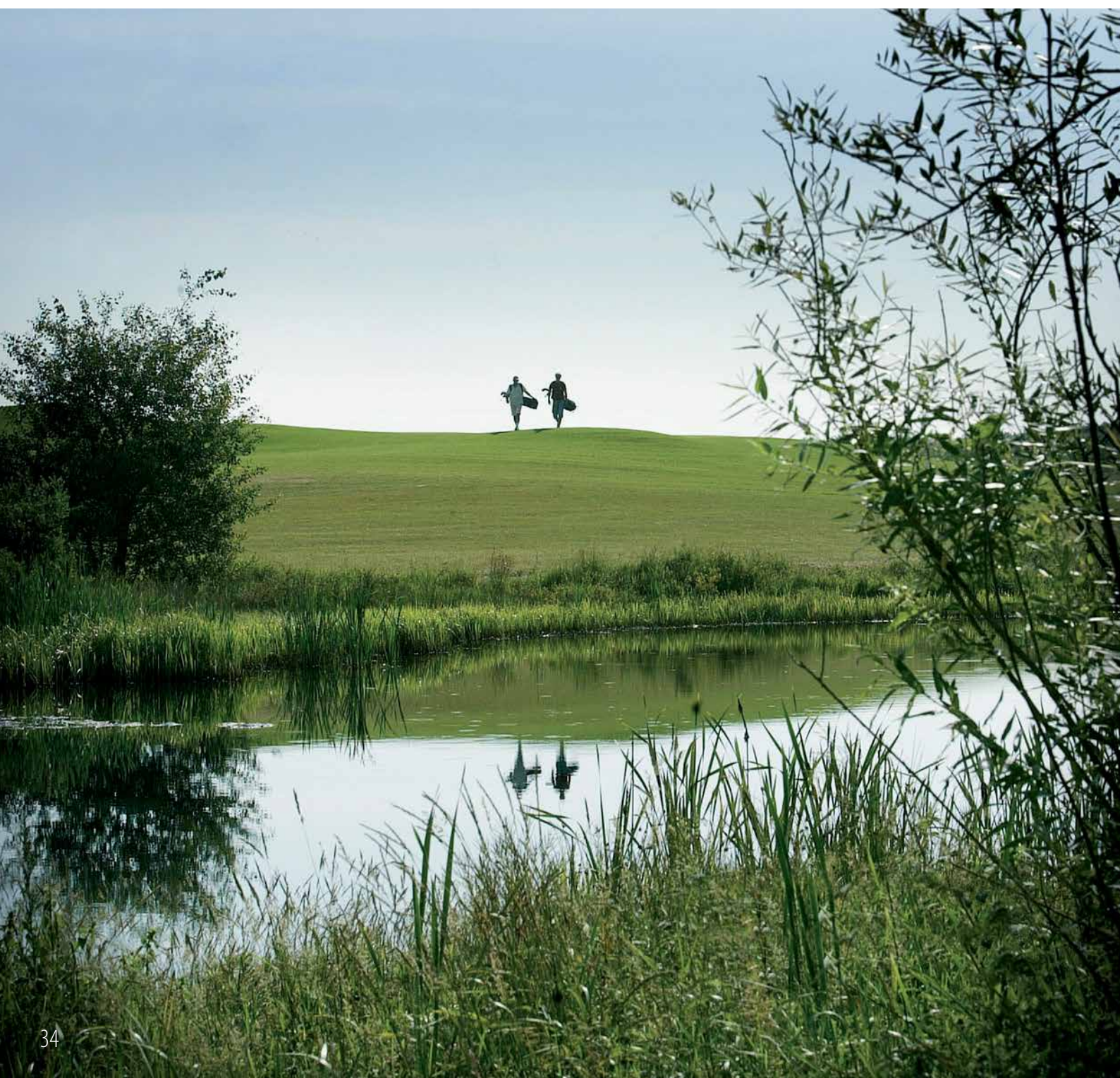
GOLFSPORTENS UDVIKLING

Medio 2014 var der i Danmark 188 fuldgældige medlemsklubber af Dansk Golf Union. En del har åbent for Pay & Play, dvs., at spillere, der ikke er medlem af en golfklub, kan spille her. Derudover findes ca. 20 mindre 9 hullers Pay & Play baner landet over, som ikke er medlem af DGU. De fleste golfbaner i dag har 18 huller, men en del har udvidet til 27 huller. Enkelte har 36 huller.

Der findes ca 153.000 aktive golfspillere, som er medlem af en golfklub.

En golfklub har i gennemsnit ca. 900 medlemmer. Antallet svinger fra 50 – 2.000 medlemmer, færrest i de tyndt-befolkede områder, hvor mange klubber er baseret på indtægter fra turister og flest i klubberne i Nordsjælland og nær de store byer.

Det koster gennemsnitlig omkring 5.600 kr. om året for seniorer at være medlem af en golfklub, og dertil kommer som oftest et indskud ved indmeldelse i klubben. Mange klubber har meget favorable ordninger for juniorer for at tiltrække unge golfspillere.

KILDER

De grønne områder og sundheden (1998) Forskningscenter for Skov og Landskab

DN's golfbanepolitik

Friluftsrådets Golfbanepolitik

Regeringens sundhedspolitik

DGU's årsberetning 2005

Danskernes Kultur- og fritidsaktiviteter 2004 – med udviklingslinier tilbage til 1964, Trine Bille m.fl. Amternes og Kommuner-
nes Forskningsinstitut, 2005

Overhead fra "Klædt om til fremtiden", Torben Frölich, Lokale- og Anlægs indlæg på konferencen "Klædt om til fremtiden"
afholdt i DGI byen 3. juni 2005

Pesticidaftalen

Sådan stifter man en golfklub og anlægger en golfbane, DGU 2002

Lokalplan 6-10 samt tillæg nr. 15 til Vallø Kommuneplan 2003, Golfbane ved Tårnby, Vallø Kommune 2003

Strategi for ledelse af Furesø Golfklubs bane, Hans Beurling og Bente Mortensen, 2005

Lokalplanforslag 162 – Golfbane syd for Hedensted, Hedensted kommune, 2003

Hans Beurling, Furesø Golfklub

Carl Aage Reus, Rø Golfbaner

Per Rasmussen, Smørum Golfcenter

Jelling Natur- og Fritidsområde

Viggo Fris Sørensen, Jelling Golfklub

Mette Pedersen, Faaborg Golfbane

Natur og miljø 2001

Fredensborg Golf Clubs Miljøplan 2004

Svaninge Bakker – Vandreture i statsskovene nr. 68, Skov- og Naturstyrelsen

Forslag til regionplan 2005 – Hovedstadens Udviklings Råd, www.hur.dk

Lokalisering af golfbaner, Lone Johannesen og Michael Lundgaard, Grønt Miljø nr. 4, 2003

Ny vandresti afmærket gennem Skovbo Golfklubs bane vest for Ejby, www.ra.dk

Pesticidfri pleje af fodboldbaner og golfbaner, FSL

Udvaskning af kvælstof og fosfor fra golf greens, rapport fra perioden juni 2000-april 2003, Uffe Jørgensen, Danmarks Jord-
brugsforskning, 2003

Friluftsliv i landskabet 1999, Skov- og Naturstyrelsen

Til golf i skoven, Søren Præstholm, Landskabsværkstedet

www.kgkgolf.dk

Naturguide, Sven A. Nielsen og Bjarne Svensson, Vejle Golf Club 2005

Museumsloven

Plantning på Golfbaner, Danske Anlægsgartneres Golfsektion

Natur og grønne områder forebygger stress, Kasten B. Hansen & Thomas Sick Nielsen, Skov og Landskab, 2005

Lokalisering af Golfbaner, Miljøministeriet

DIF's miljøkodeks

Valg af græsningsdyr til naturpleje, Videnblad fra Skov og Landskab, Rita M. Buttenschøn, 2003

Wilhelmudvalgets rapport

Sundhedsstyrelsens "håndbog om forebyggelse og behandling"